

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה | **מחודדים** | בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה
גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע
יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט
ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל
נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

שבת קודש פרשת תולדות - כ"ט חשוון תשע"ה

דף מ"ט ע"א

איזהו ממזר - לרבי עקיבא: לדעת תנא דמתניתין - כל הנולד מאיסור לאו דקורבה ואף שאין בה כרת (כגון נושא חלוצתו, שלר"ע היא בלאו), דכתיב 'לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו', וסבר רבבי יהודה דהיינו אנוסת אביו והיא חייבי לאוין, וסמך ליה 'לא יבא ממזר בקהל ה'". לרבי סימאי - גם מחייבי לאוין שאינם מחמת קורבה, כגון מחזיר גרושתו משנשאת, ונתין ועמוני לישראל, ויליף ליה מיתור ו' ד' ולא יגלה'. לרבי ישבב - אפילו מחייבי עשין, כגון מצרי ואדומי קודם ג' דורות, ויליף ליה מיתור ו' ד' ולא יגלה'.

לשמעון התימני: כל הנולד מאיסור שחייבים עליו כרת, שסובר כחכמים ש'ולא יגלה כנף אביו' היינו שומרת יבם של אביו שהיא מחייבי כריתות. לרבי יהושע: כל הנולד מאיסור שחייבים עליו מיתת ב"ד, שאם כשיטות לעיל מדוע נכתב בפסוק גם 'לא יקח אשת אביו', אלא ללמד שדווקא מ'לא יקח' עד 'לא יגלה' והיינו חייבי מיתות ב"ד כעין אשת אביו הוי ממזר.

אשתו שמתה - מותר באחותה, וכן כשגרשה ומתה, או נישאת לאחר ומתה. יבמתו שמתה - מותר באחותה וכן אם חלץ לה ומתה, או נישאת לאחר ומתה.

דף מ"ט ע"ב

בא על הנדה ובעל שבא על אשתו סוטה - לכו"ע אין הולד ממזר, כיון דתפסי בהן קידושין, דבנדה כתיב 'ותהי נדתה עליו' - לשון הוית קידושין, וסוטה - שאין פוקעים קידושין הראשונים.

שומרת יבם לשוק - לתנא דברייתא הכל מודים שאין הולד ממזר, שקידושין תופסין בה דכתיב 'לא תהיה אשת המת החוצה' שלא תתקדש לשוק, הרי שתופסים בה קידושין. ואביי לא כללה יחד עם נדה וסוטה שאין הולד מהן ממזר, משום שמסתפק אם כשמואל שפירש כן הפסוק 'לא תהיה', או כרב שפירש הפסוק שאין חלין בה קידושין.

הלכה איזהו ממזר - לתנא דמתניתין הלכה כשמעון התימני, שכל שחייבים עליו כרת, ושמעון בן עזאי אומר שמצא מגילת יוחסין בירושלים שכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש, והיינו כדברי רבי יהושע.

עוד מצא שמעון בן עזאי במגילת יוחסין בירושלים - משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי, שמוזכר מעט במשנה, ובכל מקום שנזכר

דבר המערכת

'ויעקב איש תם יושב אוהלים'

תם מהו?

החידושי הר"ם אמר: 'כל אדם צריך להכיר עצמו בחינתו וצורתו, ואל יצא ממנו, ומבחינתו בא לו השלמתו, המלמד ישמור אומנות מלאכת ה' ולהיות לו עין טובה להילדים, וגם סוחר לעסוק במו"מ באמונה, ולשמור הלאוין שבמו"מ אונאה שקר וכדומה, ובן תורה בדברי תורה, שאמרו תורת ה' תמימה, ובודאי כל אחד ישיג השלמתו מבחינתו' (הובא בחידושי הר"ם על התורה פרשת חיי), האדם בא לשלימות דווקא ממה שהוא וממצבו שבו נמצא, שיודע ושומר על הנקודה שבה תלויה נאמנותו לתפקידו באמונה ויראת השם.

ומדבריו נשמע שכשם שתפקידו ונסיונו של הסוחר הוא שמסחרו יהיה באמת ובאמונה, כך הבן תורה העוסק במלאכת ה' צריך להקדים יראתו קודמת לחכמתו לשמור על נקודת האמת והאמונה (ערליכקייט) בלימודו, שתהיה תורתו בבחינת תורת ה' תמימה בשלימות ובקנין לדעת מה שלמד, ושונתם - מחודדים בפיך שלא יגמגם בה.

ואמרו רז"ל: 'ושמתם' - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים, כך אמר הקב"ה לישראל: 'בני, בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין' (קידושין ל'). והיינו כשהתורה היא בבחינת תם אז הוא סם תם, וכמ"ש תורת ה' תמימה משיבת נפש, למה היא משיבת נפש שהיא תמימה (מדרש תהילים י"ט), כשהתורה היא בשלימות ובבהירות וקנין אז יש בה סגולת משיבת נפש והיא תבלין ליצה"ר, וכתב המאירי (תהלים), שהתורה משיבה הנפש מדרכי מיתה לדרכי חיים. וכיוצא בזה כתב הרמב"ם, שבהתבוננות באמרותיו יתברך עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג, תבא אהבת השם בהכרח (ספר המצוות מ"ע מ' ג').

'תורת ה' תמימה זו סדר נשים' (מדרש תהלים שם)

תורת ה' תמימה משיבת נפש זו סדר נשים, הלימוד שבסדר נשים מזהיר את האדם לפרוש מן החטא ולהצילו מן המיתה (מדרש רבה נשא י"ג ט"ז). סגולת לימוד סדר נשים - משיבת נפש ונעשה תבלין ומצילו מן החטא ומביאו לידי אהבת ה' הוא דווקא כשנלמד בשינון ובתמימות - סם תם.

'ויגדלו הנערים, ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אוהלים'

התורה מדגישה לנו כיצד היתה צמיחתם, ואיך התגדלו זה לרשעו וזה לצדקו, 'ויהי עשיו איש יודע ציד' מתרגם אונקלוס: 'והוה עשיו גבר נחשירכין', פירוש, אדם נח ובטל כאילנות בטיילין שאין עושין פירות (תוס' ב"ק צ"ב:), 'ויעקב איש תם יושב אוהלים', זה כנגד זה, שורש רעת עשיו היא בטלה, ושורש צדקת יעקב היא התמדה, התמדה של לימוד התורה בבחינת תורת ה' תמימה - בשינון וקנין לימוד העושה פירות, ויעקב איש תם - ע"י תורת ה' תמימה התגבר יעקב אבינו ושיבר כוחות הרע (פנים יפות ועי' ג"כ בעש"ט עה"ת, פרשת לך אות כ"ב), דווקא ע"י ושונתם - שינון תם זוכים ל'ושמתם' - סם תם.

תורת ה' תמימה זו סדר נשים

עשה מאמר באחת, ומאמר בשניה - לחכמים שיש מאמר אחר מאמר כל אחת צריכה גט, וחליצה לאחת. גט לשניה - הגט פסל המאמר וצריכה הראשונה גט וחליצה. בעל השניה - הו"ל שני בתים ואסור בשתיהן, ונותן גט לכל אחת וחליצה לאחת. חלץ לשניה - פסל עליו הראשונה ומוציאה בגט.

נתן גט לאחת, ונתן גט לשניה - חולץ לאחת, ולחכמים שיש גט אחר גט אסור בקרובות השניה אף שחלץ לראשונה. בעל השניה - אסור לקיימה משום לא יבנה, שגט הראשונה פסלה, וצריכה גט וחליצה. עשה מאמר בשניה - צריכה גט וחליצה. חלץ לשניה - אין אחר חליצה כלום (שאין קידושין תופסים בה, וכדעת ר"ע כנ"ל).

חלץ לאחת או בעל אחת, וחלץ לשניה או עשה בה מאמר או נתן לה גט או בעלה - אין מעשה האחרון כלום ומותר בקרובותיה, שאין אחר חליצה ובעילה כלום.

שני יבמים ליבמה אחת - דינם כיבם אחת לשתי יבמות, שאם הראשון עשה מאמר או נתן גט יש תוקף למעשיו של השני.

אין אחר חליצה כלום, בין אם חלץ לראשונה ואח"כ עשה מאמר, בין חלץ באמצע - שנתן גט וחלץ לשניה ועשה מאמר בשלישית, ובין בסוף - שעשה מאמר לאחת ונתן גט לשניה וחלץ לשלישית, שאם אחר החליצה עשה מאמר אינו כלום ואין צריכה גט.

ביאה - בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום, ואם עשה אחריה מאמר אינו אסור בקרובותיה, אך בזמן שהיא באמצע - נתן גט לאחת ובעל שניה ועשה מאמר בשלישית, לת"ק - חל המאמר ואסור בקרובותיה (ועדיין צריכות חליצה), וכן אם היא בסוף - בעל שלישיית אחר שנתן גט לראשונה ומאמר לשניה, ביאה פסולה היא וצריכה גט וחליצה, לרבי נחמיה - אין אחר ביאה כלום בין כשהיא בתחילה בין באמצע ובין בסוף.

הטעם שתיקנו חכמים שגט מהני ביבמה למיקם עלה בלא יבנה ואסורה בייבום - שלא יאמרו גט מהני בעלמא להוציא וחליצה מהני להוציא, ומדגט לא מהני לפסול גם חליצה לא מהני, ויתירו יבום אחר חליצה.

הטעם שתיקנו חכמים שמאמר מהני ביבמה לאסור צרתה - שלא יאמרו קידושין מהני בעלמא לקנות וביאה מהני, מה קידושין לא מהני ביבמה אף ביאה לא מהני, ואתי למבעל צרה אחר שבעל הראשונה.

ביאה פסולה שיש לפניו גט עדיין יש אחריה זיקת יבמים מדרבנן וצריכה חליצה, ולא די בגט לבעלת הביאה - שלא יאמרו כשם שביאה אחר גט למעליותא כך גם ביאה אחר חליצה, ויעבור על לא יבנה. וכן גזרו בביאה שיש לפניו מאמר - שלא יאמרו כשם שביאה אחר מאמר למעליותא כך גם ביאה אחר ביאה, וקא פגע באיסור אשת אח.

חליצה פסולה (שיש לפניו גט או מאמר) אין זיקת יבמין אחריה כלום, ומאמר שעשה אחריה בשלישית לא מהני לקנותה, וכן גט לא מהני לפסול קרובותיה, שאין לגזור מחשש שיחלוץ אחר חליצה - דמאי איכפת לן, ואין לגזור שחליצה אחר מאמר לא תועיל כדי שלא יאמרו שחליצה אחר יבום מועילה להוציאה (ובאמת צריכה גט) - שהרי גם בחליצה אחר מאמר צריכה גט משום המאמר שלפני החליצה, והחליצה רק מפקיעה לגמרי את הזיקה ולא את המאמר שלפניה.

יום שני פרשת ויצא - ב' כסלו תשע"ה

דף נ"א ע"א

טעם שיטת רבן גמליאל שאין גט אחר גט ואין מאמר אחר

עוד מצא במגילת יוחסין בירושלים - מנשה הרג את ישעיה מפני שדנו על דברי נבואתו: משה רבך אמר 'כי לא יראני האדם וחי', ואתה אמרת 'ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא', משה רבך אמר 'מי כה' אלוקינו בכל קראינו אליו' ואתה אמרת 'דרשו ה' בהמצאו', משה רבך אמר 'את מספר ימיך אמלא' ואתה אמרת 'והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה' / ישעיה ידע שמנשה לא יקבל תשובותיו, ואם יאמר לו יהא מזיד, לכן אמר שם וטמן עצמו בארז / נסרו הארז וכשהגיעו לפיו של ישעיה נח נפשיה / נענש בנסירת פיו משום שאמר 'ובתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב'.

ישוב סתירת נבואות ישעיה לדברי משה רבינו: וראה את ה' - כל הנביאים הסתכלו באספקלריא שאינה מאירה וכסבורים לראות ולא ראו, ומשה רבינו הסתכל באספקלריא המאירה וידע שלא ראה פניו. 'דרשו ה' בהמצאו' - ביחיד בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ובציבור נאמר 'בכל קראינו אליו'.

יום ראשון פרשת ויצא - ר"ח כסלו תשע"ה

דף נ' ע"א

'את מספר ימיך אמלא' - לרבי עקיבא שאם זכה משלימים לו שנותיו שפסקו לו בשעת לידתו ולא יותר, ואם לא זכה פוחתין לו, ומה שניבא ישעיה 'והוספתי על ימיך' היינו שישלים לו שנותיו שנפסקו לו, וראיה לכך שהרי הנביא התנבא שנים הרבה קודם לנבואה זו שבן נולד לבית דוד ויאשיהו שמו, ובשעה שאמר 'והוספתי' עדיין לא נולד מנשה שיצא ממנו יאשיהו (ואין נביא מתנבא אלא דברים שלפי הגזרה ולא לפי הזכות שתהיה אח"כ. מהרש"א). לחכמים - 'אמלא' שאם זכה מוסיפים לו, וכמו שאמר ישעיה, ואין ראייה מהא דיאשיהו, שלא נאמר שיהיה מחזקיה דווקא, אלא 'לבית דוד', או מחזקיה או מאיש אחר.

אשתו שמתה מותר באחותה דקתני במתניתין משנה שאינה צריכה היא, שהרי פסוק מפורש הוא שלא נאסרה אחותה אלא בחייה.

הדרן עלך פרק החולץ

פרק חמישי - רבן גמליאל

לרבן גמליאל אין גט אחר גט - שאין הגט השני אוסר עליו קרובותיה. ולא מאמר אחר מאמר - שאין מאמר השני מחייב גט, ואינו נאסר בקרובותיה. הן בשתי יבמות ליבם אחד והן ביבמה אחת לשני יבמים. לחכמים - יש גט אחר גט, ויש מאמר אחר מאמר. ולכו"ע אין בעילה אחר בעילה וזנות בעלמא היא, ואין חליצה אחר חליצה.

עשה מאמר ביבמתו - נתן לה גט לא יכנוס, כיון שהתחיל בגירושין קיימא עליה בלא יבנה, וצריכה הימנו חליצה, חלץ לה - צריכה ממנו גט להפקיע קידושי מאמר, בעלה - כמצותה.

נתן לה גט, עשה מאמר - צריכה גט למאמרו (שיש מאמר אחר גט) וחליצה לזיקתו, בעל - אסור לקיימה, וצריכה גט לבעילתו וחליצה (משום דהוי ביאה פסולה), חלץ - אין אחר חליצה כלום, ואף אם יקדשה אין צריכה גט (כר"ע שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין).

חלץ - אין אחר חליצה כלום, לא מאמר ולא גט ולא בעילה.

בעל - עשה בה מאמר, או נתן גט או חלץ, אין אחר ביאה שום זיקת יבמים, שהרי היא כאשתו גמורה.

דף נ' ע"ב

מאמר, ביבם אחד ושתי יבמות או שני יבמים ויבמה אחת: לרבא - משום שמסתפק אם גט דוחה או לא, ולכן אם דוחה ומהני גט הראשון ופקעה זיקת שניהן הרי גט השני כלום דהוי כמגרש נכרית, ואם אין דוחה גם גט השני אינו כלום. וכן מסתפק אם מאמר קונה ואז כבר קנה הראשונה, או אינו קונה ואז גם השני לא עשה כלום.

קושיית אביי על הסברו של רבא - מדוע מודה ר"ג שיש גט אחר ביאה שלאחר מאמר (בג' יבמות), והלא אם מאמר קונה לגמרי תו לא מהני הביאה והגט שלאחריה, ואם מאמר אינו קונה מהני הביאה לקנותה לגמרי ותו לא מהני הגט שלאחריה. וכן קשה מדוע מודה ר"ג שיש מאמר אחר ביאה שלאחר גט, והלא אם גט מהני לדחות לגמרי תו לא מהני הביאה והמאמר שלאחריו, ואם לא מהני לדחות הרי מהני הביאה לקנותה לגמרי ותו לא מהני המאמר שלאחריה.

לאביי - לר"ג פשיטא דגט דוחה קצת בצד אחד ומאמר קונה קצת בצד שני, הלכך אין גט אחר גט - שהראשון כבר השתמש בכל כח הגט שיש בזיקה זו, ואין מאמר אחר מאמר - שהראשון כבר השתמש בכל כח המאמר שיש בזיקה זו. גט אחר מאמר ומאמר אחר גט - זה דוחה חלקו וזה קונה חלקו. וביאה פסולה עדיפה ממאמר אחר מאמר - דמהני ביאה אחר מאמר, ומצד שני גרועה ממאמר - שמאמר אחר הגט מהני לקנות כל מה ששייר הגט ולא מהני מאמר אחריו, ואילו ביאה אחר גט אינה קונה כל מה ששייר הגט ומהני אחריה מאמר.

טעם שיטת חכמים שיש גט אחר גט ויש מאמר אחר מאמר: לרבא - דקמא לא דחי לגמרי הלכך אכתי איכא פלגא דזיקה דבעיא חליצה, ואהני בתרא, והוי גרושתו ואסור בקרובותיה, וכן במאמר אחר מאמר. לאביי - לכל אחד מן היבמים תקנו חכמים גט ומאמר בכל אחת מהיבמות, הראשון דחה רק כח הגט שיש לו ולא של אחיו ולא הכח שיש לו בצרתה, וכן לענין מאמר.

נתן גט לאחת מן היבמות וחלץ לה - למ"ד יש זיקה לא נפטרה צרתה, דאלימא זיקתה כיון שלא נתגרשה, ולא פקעה אלא בחליצה מעלייתא, ורבן גמליאל שאמר בנתן גט לזו ולזו שאין גט השני מהני, ואעפ"כ אמר שאם חלץ לבעלת הגט מהני לפטור צרתה אף שזיקתה שלמה בהכרח סובר שאין זיקה.

דף נ"א ע"ב

רבנן דפליגי על רבן גמליאל סוברים שאין זיקה - שהרי אמרו בב' יבמים שנתנו שניהם גט ליבמה אחת שאחד מהן חולץ לה, הרי שחליצה רעועה של אחד מהני לחבירו, שלמ"ד יש זיקה צריכה חליצה מכל אחד.

לרבן גמליאל שאין מאמר אחר מאמר ואין מאמר השני כלום, אעפ"כ אסור לייבם הראשונה דלמא אתי לייבם לשניה.

רבן גמליאל, ובית שמאי, ורבי שמעון, ובן עזאי, ורבי נחמיה, סוברים שמאמר קונה קנין חשוב:

רבן גמליאל - שסובר אין מאמר אחר מאמר, שהראשון קנה כל כח המאמר.

בית שמאי - שאמרו בג' אחין ב' נשואין ב' אחיות, ומת אחד מבעלי האחיות ועשה בה המופנה מאמר, ואח"כ מת אחיו השני, אשת השני פטורה מחליצה, שע"י מאמר שעשה בראשונה הוי אחות אשתו.

רבי שמעון - שביאת קטן בן ט' על יבמתו דינה כמאמר, ואמר רבי שמעון שאם אחר ביאת קטן בא עליה אחיו אחר שגם הוא קטן לא מהני ממה נפשך.

בן עזאי - שסובר שאין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד (אבל בשני יבמים ויבמה אחת סובר שיש לכל אחד אחד כח מאמר בה).

רבי נחמיה - שסובר שביאה פסולה (שלאחר גט) אין אחריה כלום, אע"פ דכמאמר שויה רבנן.

יום שלישי פרשת ויצא - ג' כסלו תשע"ה

דף נ"ב ע"א

מצות יבום, לרב הונא - מצוה לקדשה קודם הבעילה, אך אין ראייה לכך מהא דתנן 'עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה', שהכוונה 'אף זה כמצותה', ואין אומרים שכיון שע"י מאמר פרוחה זיקת יבמין וחלה זיקת אירוסין ונשואין אינה מצוה.

בעל בלא מאמר - קנה, ולוקה מכת מרדות מדרבנן.

רב הלכה מכות מרדות - למקדש בביאה, מקדש בשוק, מקדש בלא שידוך, המבטל גט אחר שמסרו לשליח, המוסר מודעה על גט, המעיז פניו נגד שליח ב"ד, המשהה עליו שמתא ל' יום ולא בא לב"ד שיתירוהו לו, חתן הדר בבית חמותו (והחשוד מחמותו לוקה אף כשרק עבר על ביתה). לנהרדעי - רב הלכה רק המקדש בביאה בלא שידוך, וי"א אפילו עם שידוך, שהיא פריצות.

מאמר - נותן לה כסף או שוה כסף ואומר לה התקדשי לי במאמר יבמין, או בשטר - שכותב לה הנ"ל על נייר או חרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה ונותנו לה.

נוסח שטר כתובת יבמין: אני פלוני בן פלוני קבלתי עלי את פלונית יבמתי לזונה ולפרנסה כראוי, ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון. (ואם לא הניח הראשון נכסים תקנו לה חכמים מהשני - כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה).

נתן גט ליבמתו, באומרו הרי את מגורשת הימני ואי את מותרת לכל אדם, לרבה (לגירסה המוסגרת שלפנינו, אך לגירסת רש"י היא איבעיא דלא איפשטא) הגם דלא מהני באשת איש להתירה לינשא מ"מ מהני ביבמה לפוסלה על אחיו ועליו, כיון שיש בו ריח הגט לפוסלה לכהונה, כדכתיב 'ואשה מגרושה מאישה לא תקחו' - אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא התירה לכל אדם, ואתי לאחלופי בגט כשר ולכנוס יבמתו אחר הגט, משא"כ אם נתן לה נייר בעלמא לא אתי לאיחלופי בגט כשר.

אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסה אגרשנה - הרי זה גט, ואם נתנו לה משכנסה מגורשת, מפני שבידו לגרשה בשעת הכתיבה. כתב כן לאשה בעלמא ואח"כ כנסה וגרשה בו - אינו גט, הואיל כשנכתב לא היה ראוי לגירושין. ליבמתו - ספק אם כיון דאגידא ביה דינה כארוסה או כיון דלא עבד בה מאמר לא.

דף נ"ב ע"ב

כתב גט לזיקתו ולא למאמרו, למאמרו ולא לזיקתו - מסתפק רב חנניה אם מאמר נדבק ונוסף על הזיקה והרי זה כמגרש חצי אשה ולא עשה כלום, או שכל אחד עומד לחוד והגט מועיל - שאם כתב רק למאמרו אסורה לו ומותרת באחיו, ואם כתב רק לזיקתו אסורה עליו ועל אחיו שפקעה הזיקה. ולרבא פשיטא ליה שכל אחד עומד לחוד.

הנותן גט ליבמתו נאסרה עליו עולמית מדרבנן, ואסמכוה אקרא ד'לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה', 'אשר שלחה' מיותר שיש משלח שאסור להחזיר אפילו לא נישאת לאחר.

חלץ ואח"כ עשה בה מאמר - לרבי עקיבא שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין אין אחר חליצה כלום (שהרי היא בלא תבנה), לחכמים חל המאמר אפילו קידשה לשם יבמות, לרבי חל רק אם קידשה לשם אישות.

ביאור מחלוקת רבי וחכמים בקידשה לשם יבמות אחר

חליצה:

לרב יוסף - רבי סבר שהוא כעודר בנכסי הגר וכסבור שהוא שלו, שלא קנה, כיון שלא נתכוין לקנות, וגם זה לא נתכוון לקנות אלא מכח זיקת יבום, והיא פקעה ע"י החליצה. קושית אביי - בנכסי הגר לא נתכוון לקנות, אבל כאן נתכוון לקנות אלא שטעה שיכול לקנות מכח אחיו, ודומה לעודר בנכסי גר זה וכסבור שהן נכסי גר אחר שקונה כיון שנתכוין לקנות.

לאביי - אמר התקדשי במאמר יבמין, לרבי מאמר נוסף על הזיקה, וכשאינן זיקה אין לו על מה לחול, ולחכמים זיקה לחודיה קאי ומאמר לחודיה קאי ומהני מאמר בלא זיקה.

לרביא - אמר התקדשי במאמר יבמין לכו"ע קונה, ופליגי באמר התקדשי בזיקת יבמין - לרבי יש זיקה ומהני רק ביבמה מכח הזיקה אבל אחר החליצה שפקעה הזיקה לא, ולחכמים אין זיקה ומהני קודם חליצה בלא זיקה ואם כן מהני גם אחר החליצה.

יום רביעי פרשת ויצא - ד' כסלו תשע"ה

דף ג' ע"א

ביאור מחלוקת רבי וחכמים בקידשה לשם יבמות אחר חליצה (המשך):

לרב שרביא - בחליצה כשירה לכו"ע לא מהני אם אמר אח"כ התקדשי לי בזיקת יבמין, ופליגי בחליצה פסולה (שלאחר גט), לרבי מפקיעה לגמרי הזיקה ולא מהני בה קידושין לשם יבמות, ולרבנן אינה מפקיעה לגמרי ומהני מאמר אח"כ.

לרב אשי - לכו"ע חליצה פסולה מהני מאמר אחריה, ופליגי כשחלצה על תנאי - לרבי אין תנאי בחליצה וכבר היא חלוצה ולא מהני בה מאמר, לחכמים יש תנאי וכל זמן שלא נתקיים התנאי לא פקעה הזיקה ומהני המאמר.

לרבינא - לכו"ע יש תנאי בחליצה, ומיירי כשלא כפל התנאי, ופליגי אם בעינן תנאי כפול, לרבי בעינן ולכן הוי חליצה בלא תנאי, לחכמים לא בעינן תנאי כפול ולכן הוי תנאי ומהני מאמר.

בין אחר ביאה אין כלום ובין אחר חליצה, ותנא דמתניתין שנה רק 'אחר חליצה' משום שהיתר יבמה לשוק חביב לו יותר.

מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד - לחכמים דמתניתין שניהן צריכות גט, ודלא כבן עזאי הסובר שיש מאמר אחר מאמר רק בשני יבמין ויבמה אחת ולא בב' יבמות ויבם אחד.

מאמר בזו וחליץ לזו הראשונה צריכה גט (כדקתני במתניתין), חליץ לבעלת המאמר - לשמואל לא נפטרה צרתה כיון דבעי גט למאמרו לא הויא חליצה מעליא לאפוקי זיקה דחברתה. אך מהמשנה אין ראייה לדבריו.

גט לזו וגט לזו דקתני במתניתין שצריכות הימנו חליצה, לרבה ב"ר הונא כיון שחליצה פסולה היא צריכה לחזור על כל האחין, אך אין ראייה לכך מלשון המשנה 'צריכות', שהכוונה ליבמות דעלמא.

חליץ לזו ואח"כ עשה מאמר בזו אין המאמר כלום, בין יבם אחד לשתי יבמות בין ב' יבמין ליבמה אחת כדקתני במתני', לרבי יוחנן שכל האחין על החלוצה וצרותיה באיסור לאו - קמ"ל כרבי עקיבא שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין, ולריש לקיש שרק החלוצה על החולץ באיסור לאו אבל הצרות על החולץ והאחים גם על החלוצה הם באיסור כרת אין חידוש בזה, ונשנה אגב הדין דיבם אחד ביבמה אחת שאינה עליו אלא בלאו, וקמ"ל שאין המאמר חל וכו"ע שאין קידושין תופסין

בחייבי לאוין.

דף ג' ע"ב

חליץ ואח"כ עשה מאמר אין אחר חליצה כלום דקתני במתניתין - קמ"ל דלא גזרינן מאמר שלאחר חליצה אטו מאמר שלפני חליצה (שצריך גט), ואגב כך קתני גם חליץ ונתן גט שאין אחר חליצה כלום.

ג' דעות לענין ביאה וחליצה מתי אין אחריה כלום: לרבי מאיר - אחת בעילה ואחת חליצה בתחילה אין אחריה כלום, באמצע וסוף (ביאה וחליצה פסולה) עדיין יש עליה זיקת יבמין וצריכה חליצה, שבביאה אחר גט גזרו משום ביאה אחר חליצה, וביאה אחר מאמר גזירה משום ביאה אחר ביאה, וגזרינן חליצה פסולה אטו ביאה פסולה. לת"ק - ביאה אחר גט לא מהני - גזירה אטו ביאה אחר חליצה שיאמרו שג"כ קונה, וחליצה באמצע וסוף דליכא למיגזר אין אחריה כלום. לרבי נחמיה - אין אחר ביאה כלום גם באמצע וסוף, דליכא למגזר, כיון דחליצה דאורייתא יודעים שאין אחריה ביאה.

הדרן עלך פרק רבן גמליאל

פרק שישי - הבא על יבמתו

הבא על יבמתו קנאה אפילו שניהם אינם מכוונים לשם מצוה, אלא שוגגים - סבר שהיא אשתו או אשה אחרת, או היא סברה שהוא איש אחר, או שניהם מזידיים - מכוונים לשם זנות, או שניהם אנוסים. אחד המערה ואחד הגומר, בין כדרכה ובין שלא כדרכה. וכן שוות כל ביאות אלו בכל ביאות האסורות בתורה להפסל לכהונה משום זונה, וללקות על איסורי לאו.

יום המישי פרשת ויצא - ה' כסלו תשע"ה

דף ג' ע"א

היו שניהם אנוסים שקונה ביבמה - היינו שנתכוון לאשתו, ותקפוהו עכו"ם ודבקוהו ביבמתו, אבל אנסוהו עכו"ם לבא על יבמתו אינו בכלל אונס, שאין קישוי אלא לדעת.

'יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה', יבמה יבא עליה - בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון. ולקחה - אפילו שלא כדרכה, דס"ד שדווקא כדרכה דכתיב 'להקים לאחיו שם' מקום שמקים שם. ויבם - ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה, ויבמה - אפילו בעל כרחיה.

'ואם לא יחפוץ האישי' - הא לכתחילה מצוה לייבם יותר מלחלוץ.

ישן לא קנה ביבמתו, שנאמר 'יבמה יבא עליה' - צריך שיכוין לשם ביאה, וישן לאו בר דעת ואין קניינו קנין, אבל מתנמנם קנה, והיינו כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מידכרו ליה אידכר. אבל היבמה נקנית אף כשהיא ישנה.

נפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנאה, דלא אכויין לשם ביאה, וכן אם נתכוון להטיח בכותל, אבל נתכוין להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנאה, שהרי כיון לשם ביאה בעולם.

נפל מן הגג ונתקע בחבירו והזיקו, חייב בנזק צער ריפוי ושבת, דמרבין מ'פצע תחת פצע' שוגג במזיד ואונס כרצון, אבל פטור מבושת שאין חייב עד שיתכוין.

העראה מן התורה כביאה, דכתיב בנדה 'ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה', והיא כתובה בפרשת עריות והוקשו כל העריות לנדה.

דף ג' ע"ב

'ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא', וכי אשת אחיו לעולם נדה היא, אלא מה נדה יש לה היתר לאחר זמן

בשעת איסורה בכרת, אף אשת אח נמי אע"פ שיש לה היתר לאחר זמן (ביבום) - בחיי בעלה בכרת אע"פ שגירשה בעלה.

'וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה', לא הוצרך ללמד הערה באחות אב ואם שהרי ילפינן ליה מהיקש כל העריות לנדה, אלא תנהו לענין בהמה שנסקל על הערה כביאה, ונכתב בפסוק זה (אף שהוא כרת ואין דומה) כיון שכל הפסוק מיותר לדרשה.

המערה בזכר חייב סקילה - דכתיב 'משכבי אשה', ובאשה הוי הערה משכב.

'ערות אחות אביך לא תגלה ערות אחות אמך לא תגלה' דכתיב בפרשת קדושים מיותר לדרשה, שכבר נאמר בפרשת אחרי, ודרשו שבין שהיא אחות אביך או אמך מן האב בין שהיא אחות מן האם. ולולי הדרשה היינו למדים מאיסור אשת דודו שאינה אסורה עליו אלא כשהיא אשת אחי אביו אחד, ולא היינו למדים מאחותו שאסורה גם כשהיא אחותו רק מאמו - דילפינן קרובי אב (אחות האב) מקרובי אב (אשת אחי האב), ולא קרובי אב מקרובי עצמו (אחותו).

הוצרך הפסוק ללמד איסור אחות אביו מן האם ואיסור אחות אמו מן האם, שאילו היה נאמר רק באח האב היינו אומרים שרק באב שהוא מתייחס אחריו ולא באם, ואילו נאמר רק באחות האם היינו אומרים שרק באם שהיא ודאי אמו.

ערות דודתו אשת אחי אביו היינו רק אחי אביו מאב, ולא כשהיא אחותו רק מאם, דילפינן מ'דודו' האמור בגאולת קרובים, ושם הכוונה לאחי אביו מן האב, שנאמר 'ממשפחתו יגאלנו' ורק משפחת אב קרויה משפחה.

יום שישי פרשת ויצא - ו' כסלו תשע"ה

דף נ"ה ע"א

אחות אשתו אסורה בין מן האב בין מן האם, דילפינן מאשת אח שאסורה מחמת עצמו וע"י קידושין, ולא ילפינן מדודתו (אשת אחי אביו שאינה אסורה כשהיא אחיו מן האם) הגם שנאסרה ע"י קידושין מ"מ אינה קרובת עצמו אלא מחמת אביו.

'ערות אשת אחיך לא תגלה ערות אחיך היא (הוא)' - 'ערות אחיך היא' לרבות אחיך מן האם, שלא תלמד מדודתו שאסורה רק מן האב (שדומה לו שהיא קרובה ע"י קידושין).

אשת אח בחיי בעלה שנתגרשה ואין לה בנים אסורה, דכתיב באיסורה 'נדה' ללמד שדינה כנדה שאע"פ שיש לה היתר לאחר זמן בשעת איסורה היא בכרת (כלעיל נ"ד:), וזו שיש לה בנים בחיי בעלה ילפינן מגופה דקרא, ויש לה בנים לאחר מיתת בעלה ילפינן מקרא יתירא 'ערות אחיו גלה'.

אשת אח מן האם שאין לה בנים אסורה גם אחר מיתת בעלה, ואינה דומה לאשת אח מן האב, דכתיב 'ערות אחיך היא' - בהוייתה תהא.

כרת האמור באיסור אחותו מיותר, שכבר נאמר על כל העריות 'ונכרתו הנפשות העושות', לרבי יוחנן - בא ללמד שאם עבר על כל העריות בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת, לרבי יצחק - שאף אם התרו בו למלקות אינו לוקה, דלאו שניתן לאזהרת כרת הוא ולא למלקות, והא דאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת יליף מקרא 'ואל אשה בנדת טומאתה' - מדלא כתיב 'ולנדה לא תקרב' לחלק החיוב על כל אשה שבפרשת עריות.

בעונש כרת שבפרשת עריות נאמר 'ערירים יהיו' - שימותו הבנים שהיו להם עד שחטאו, ונאמר 'ערירים ימותו' - שימותו הבנים שנולדו להם אחר החטא.

חיוב על הערה בחייבי לאוין ילפינן מדכתיב 'שכבת זרע' בחיוב אשם שפחה המאורסת לעבד עברי - מכלל דשאר חייבי לאוין עוברים בהערה. בחייבי לאוין דכהונה ובקידושי ביאה - גזירה שוה 'קייחה' מ'קייחה' האמור בחייבי כריתות. בחייבי עשה וביבום - גזירה שוה 'ביאה' מ'ביאה' האמור בחייבי לאוין.

דף נ"ה ע"ב

'שכבת זרע' הנאמר באיסור אשת איש (הגם שחייב גם על הערה) למעט משמש באבר מת שפטור, ולמ"ד שחייב - לפטור משמש אשת איש אחר מותה, אע"פ שגם לאחר מיתה נקראת 'שאר' של בעלה.

'שכבת זרע' הנאמר בסוטה אינו למעוטי קינא לה על שלא כדרכה, שהרי 'משכבי אשה' כתיב, אלא לאביי פרט לקינא לה על נשיקה, וכמ"ד דהערה היינו הכנסת עטרה, ולמ"ד דנשיקה היינו הערה פרט לקינא לה דרך איברים דלא תימא דכיון דמקפיד הוי קינאי.

מחלוקת מהי הערה - ו"א מנשיקה עד הכנסת עטרה, והכנסת עטרה גמר ביאה, ו"א שהכנסת עטרה היא הערה, ופחות מכך אינו כלום, וגמר ביאה היינו גמר ממש.

שבת קודש פרשת ויצא - ז' כסלו תשע"ה

דף נ"ו ע"א

ביאה גרועה הקונה ביבמה - לרב קונה לכל דבר, לשמואל רק לדברים שבפרשת יבום: לירש חלק המת בנכסי אביו ולפטור צרתה מן היבום, ואם מת היבם ויש לו בנים מאשה אחרת או שהוציאה בגט א"צ חליצה. אבל אינה נקנית לו להיות אוכלת בתרומה אם הוא כהן.

מחלוקת רב ושמואל: ללישנא קמא - כשנפלה ליבם מן הנשואין שכבר הייתה אוכלת בתרומה לכו"ע מהני ביאה גרועה להאכילה, ופליגי בנפלה מן האירוסין שלדעת שמואל ביאה גרועה מהני רק להעמידו במקום הבעל ולא יותר ממנו. ללישנא בתרא - מן האירוסין לכו"ע אינה אוכלת, ופליגי בנפלה לו מן הנשואין.

בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה, דגזרינן אטו קידשה כשהוא חרש שקנינו לאו קנין מדאורייתא. נולד לה ממנו בן - אוכלת, מת הבן - אינה אוכלת, ולרבי נתן אוכלת, ואליבא דרב יוסף רבי נתן סובר דלא גזרינן נשואי חרש אטו קידושי חרש ואוכלת מחמת בעלה אף בלא נולד לה בן, אך פרכוהו שמבריייתא לא משמע כן.

ביאת חרש ביבמתו הרי היא כביאה גרועה, כיון שאינו מכוין לקנותה.

יבמה שנפלה לפני כהן מאחיו שקידשה כשהיה פקח ונתחרש עד שלא כנסה - לל"ק לרב אוכלת בתרומה אחר יבום הגם שלא אכלה כשהייתה אצל בעלה, לשמואל אינה אוכלת אלא אם בעלה נתחרש אחר שכנסה שאז אכלה אצל בעלה, וכן סובר רב ללישנא בתרא, ולדעת שמואל לל"ב אף אם נתחרש אחר שכנסה אין היבם מאכילה, וקשיא מבריייתא שאמרה שמאכילה.

דף נ"ו ע"ב

בת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה לאחר מיתת בעלה. רב ששת רצה להוכיח כן מהא דתנן במתניתין שהבא על יבמתו בין באונס וכו' ועל זה קתני וכן הבא על אחת מכל העריות פסולה לכהונה והיינו גם אשת איש, והגמרא דוחה הראיה ש'וכן' דמתני' קאי אשלא כדרכה דחייבי לאוין דכהונה.

אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טומאה ('לא יוכל בעלה... אחרי אשר הוטמאה') וכשפרט לך הכתוב באשת ישראל 'והיא לא נתפשה' אז אסורה,

מכלל שאשת כהן אסורה אפילו אם נתפשה והרי היא בכלל האיסור 'לא יוכל בעלה...'. ושני לשונות בגמרא אם לוקה גם משום איסור זונה, שכל הנבעלות תחת בעליהן בין באונס בין ברצון בכלל 'זונה לא יקחו' הן, וכשפרט לך הכתוב באשת ישראל 'והיא לא נתפשה' אז אסורה (ויצאה אנוסה מכלל זונה), מכלל שאשת כהן אסורה אפילו אם נתפשה והרי היא בכלל האיסור.

אלמנה שנתקדשה לכהן גדול וכן גרושה וחלוצה לכהן הדייט - לרבי מאיר נפסלה מן התרומה, אם היא בת כהן מתרומת אביה וכן מבעלה משהגיע זמן ולא נישא. ומקורו: מה קידושי רשות בישראל שקידש ישראלית אין מאכילין, קידושי עבירה שמשמרת לביאת עבירה לא כל שכן. ולרבי אלעזר ורבי שמעון אינה נפסלת עד שתבעלותעשה חללה, ואינו דומה לישראל שקידש שאין לו כח להאכיל כלל. נתארמלו או נתגרשו, מן הנשואין - פסולות, מן האירוסין - אף לרבי מאיר כשירות.

יום ראשון פרשת וישלח - ח' כסלו תשע"ה

דף ג"ז ע"א

פצוע דכא כהן שקידש - לרבי מאיר כיון שמשמרת לביאה פסולה, מדאורייתא לא אכלה, לרבי אלעזר ורבי שמעון שכל כהן שיכול להאכיל במקום אחר מאכיל עד שתבעל ביאה פסולה, הוא הדין פצוע דכא, שהרי מאכיל במקום אחר (אף אם נאמר שאין לו כח להאכיל בת גרים) - לאביו שנשוי שנעשה פצוע דכא מאכיל אשתו כל זמן שלא ידעה, וילפינן קנין אישות דאירוסין מקנין אישות, לרבי שאני התם שכבר אכלה כשהיה בריא, אלא שיש לו כח להאכיל עבדיו ושפחותיו הכנענים.

פצוע דכא כהן שנשא בת גרים - לרבי יהודה אינה מאכילה בתרומה, שאם עומד בקדושת כהן אסור בה שהרי לדעתו כבת חלל היא, ואם אינו עומד בקדושת כהן אסורה להנשא לפצוע דכא שהרי סובר קהל גרים איקרי קהל, ונפסלה בביאתו / לרבי יוסי מאכילה בתרומה, אם עומד בקדושתו הרי סובר שגר שנשא גיורת בתם כשרה לכהונה, ואם אינו עומד בקדושתו מותר לישא אותה שסובר קהל גרים לא איקרי קהל / לרבי אליעזר בן יעקב הסובר אשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל - הסתפק רבי יוחנן אם מה שאמה מישראל מוסיף להכשירה לכהונה אבל לא לקדושת קהל, ומותרת לכהן פצוע דכא, או שמוסיף לה גם קדושת קהל ואסורה. ופשטו הספק מבריייתא דקתני שלמדים מיתור בפסוק 'וכהן כי יקנה נפש קנין כספו' שפצוע דכא כהן שנשא בת גרים מאכילה תרומה, ועל כרחק קאי לדעת רבי אליעזר בן יעקב שלרבי יהודה בודאי אין מאכילה ולרבי יוסי א"צ דרשה שמאכילה.

דף ג"ז ע"ב

כהן גדול שהכניס אלמנה בת כהן לחופה ולא קידשה, ולא בא עליה - לרבי יש חופה לפסולות לפסלה לתרומת בית אביה, שחופה קרובה לביאה היא וככניסת בעילה דמיא, לשמואל אין חופה לפסולות. ובפחותה מבת ג' שנים גם לרבי לא נפסלה, כיון שאין ביאתה פוסלתה. (ולהלן (נ"ח). תובא דעה שלישית במחלוקת זו).

בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה, לענין: מתקדשת בביאה, בא עליה יבם קנאה, חייבין עליה משום אשת איש, מטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון, נשאת לכהן אוכלת בתרומה, בא עליה אחד מכל הפסולין פסלה מלאכול בתרומת בית אביה.

יום שני פרשת וישלח - ט' כסלו תשע"ה

דף ג"ח ע"א

לרמי בר חמא - אם יש חופה לפסולות תלוי במחלוקת התנאים אם אירוסי אלמנה לכהן גדול פוסלה מתרומה,

ופרכוהו שיש לחלק, שאפשר שרבי מאיר פוסל רק בקידושין שקנה אותה, משא"כ בחופה שאינה נקנית לו, ור"א ור"ש מכשירים רק בקידושין שאינן קרובות לביאה משא"כ חופה.

נאמר לענין סוטה: 'ואמרה האשה אמן אמן' - ושנינו לרבות שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה, 'ארוסה' אין הכוונה שמשקה לארוסה - שארוסה שנחשדה אינה שותה (ויוצאת בלא כתובה), אלא לרבי ששת מיירי שקינא לארוסה, ונסתתרה, ואחר שנכנסה לחופה משקה אותה קודם שבא עליה, שהרי אסורה לו, וכתוב 'ונקה האיש מעון' - רק בזמן שהאיש מנוקה מעון בודקים המים את אשתו, וגם מיירי שבא עליה בעלה בעודה ארוסה קודם לסתירה, דכתיב 'מבלעדי אישך' - שקדמה שכיבת בעל לשכיבת בועל. ולפי זה יש להוכיח מכאן שיש חופה לפסולות, שהרי אסורה עליו ואינה ראויה לביאה.

לרבי פפא - מיירי שקינא לארוסה, ורק אחר נישואין בא עליה בעלה, ויכול להשקותה, שסובר התנא שמקנין ארוסה להשקותה כשהיא נשואה, אף שקדמה שכיבת בועל לבעל ואף שהוא אינו מנוקה מעון.

לרבי נחמן בר יצחק - מיירי בקינא לה ונסתתרה אחר נישואין, ומגלגל עליה סתירה שהייתה בעודה ארוסה.

דף ג"ח ע"ב

'אמן שלא שטיתי שומרת יבם' - לרבי ששת מיירי שעשה בה מאמר אחר קינוי וסתירה, וכשיטת בית שמאי שמאמר קונה קנין גמור והוי כעת 'תחת אישך', ואע"פ שלא בא עליה היבם אין בזה חסרון שקדמה שכיבת בועל לשכיבת בעל, שהרי קדמה שכיבת בעל הראשון שהוא בא מכוחו (והיינו לשיטת רב, ולשיטת שמואל שביאה גרועה אינה קונה קנין גמור ליבם, אפשר להעמיד שבא עליה יבם לשם זנות קודם קינוי וסתירה).

כהן העושה מאמר ביבמתו ויש לו אח כהן - לרבי חנינא בשם רבי יוחנן פסלה מתרומת בית אביה, כיון שנפסלה לאחיו מדרבנן הרי היא משמרת לביאת אחיו, שיש ביאה אחר מאמר. לדעת רבין - אוכלת, שאפילו רבי מאיר לא אסר רק כשמשתמרת לביאה פסולה דאורייתא. אחיו חלל - גם לר"א ור"ש אינה אוכלת, שלא התירו באלמנה לכה"ג אלא משום שיש בכוחו להאכיל לאשה המותרת לו. נתן לה היבם גט - לרבי יוחנן אוכלת אפילו לר"מ, כיון שמשמרת לביאה פסולה רק מדרבנן, לריש לקיש אינה אוכלת אפילו לר"א ור"ש, כיון שאינו מאכיל ע"י גירושין במקום אחר כשאגודה בו.

יום שלישי פרשת וישלח - י' כסלו תשע"ה

דף ג"ט ע"א

כהן גדול שקידש קטנה ובגרה תחתיו מיבעיא ליה רבי חייא בר יוסף אם מותר לכנוסה משבגרה, דהא דכתיב 'והוא אשה בבתוליה יקח' היינו קיחת קידושין, או היינו קיחה דנשואין ואסור לכנוסה, ואף שאם אירס אלמנה ונתמנה להיות כהן גדול שנינו שיכנוס, היינו משום דכתיב 'אשה' יתירה, ויש לך לרבות רק אחת, ומרבינן אלמנה שלא השתנה גופה משא"כ בוגרת.

כהן גדול לא ישא אלמנה בין האירוסין בין מהנשואין, ולא ילפינן גזירה שוה 'אלמנה' מתמר שהייתה מן הנשואין ונתיר אלמנה מן האירוסין - דדומיא דגרושה הנזכרת אחריה שאסורה אף מן האירוסין (מאחר שאין לנו מקור שדווקא מן הנישואין).

בוגרת לכהן גדול - לרבי מאיר אסורה, דאילו כתיב 'בתולה' היה משמע אפילו מקצת בתולים דהיינו בוגרת, השתא דכתיב 'בתוליה' עד דאיכא כל הבתולים,

ו'בבתוליה' מלמד שאם נבעלה שלא כדרכה כשרה. לרבי אלעזר ורבי שמעון בוגרת כשרה, ד'בתולה' שלימה משמע, השתא דכתיב 'בתוליה' היינו אפילו במקצת בתולים, ו'בבתוליה' ללמד שאף בשלא כדרכה נפסלה.

נאמר באונס 'ולא תהיה לאשה' ותניא דהיינו באשה הראויה לו, פרט לאלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ועל כרחק מיירי שהכהן גדול אנסה שלא כדרכה, ואלביא דרבי מאיר שעדיין כשרה לכהונה לולי איסור אלמנה, שאם אנסה כדרכה הרי אסורה משום שהיא בעולה, ולדעת ר"א ור"ש גם באנסה שלא כדרכה פסולה משום שאינה בתולה.

דף נ"ט ע"ב

רב אמר שאשה שנבעלה שלא כדרכה פסולה לכהן גדול, והיינו כשיטת רבי אלעזר ורבי שמעון (ש'לרבי מאיר נחשבת לבתולה), ואף שלרבי אלעזר פנוי הבא על פנויה עשאה זונה, וא"כ בלאו הכי אסורה משום זונה, משכחת לה בקטנה הנישאת מדרבנן ע"י אמה ואחיה, ובעלה שלא כדרכה, ומיאנה בו, שאין כאן זנות ואלמנות וגירושין ופסולה רק משום בעולה.

מוכת עץ - לרבי אלעזר ורבי שמעון פסולה לכהן גדול (כך משמע ברש"י ד"ה וכו"ת וד"ה כשר' - שלר"מ מותרת), ודווקא כדרכה, אבל שלא כדרכה כשרה, שהרי אין לך אשה שלא נעשית מוכת עץ ע"י צרור.

נבעלה לבהמה - אע"פ שאם יש עדים והתראה נסקלת, אם אין עדים והתראה כשרה אפילו לכהן גדול לסוברים שמוכת עץ כשרה, לפי שאין זנות לבהמה, דילפינן מקרא ד'לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב... גם שניהם' - שנים ולא ארבעה, שאתנן כלב מותר, וכגון האומר לזונה הילך טלה זה והבעלי לכלבי (וכן מחיר זונה שהחליף זונה בטלה), הרי שאינה זנות. ואם נבעלה לבהמה שלא כדרכה כשרה גם לר"א ור"ש הסוברים שמוכת עץ פסולה, שאינה נעשית מוכת עץ בשלא כדרכה כנ"ל.

כהן גדול לא ישא אנוסת ומפותת עצמו, שאינה בתולה בשעת ליקוחין, ואם נשא נשוי. אנוסת ומפותת חבירו - לא ישא, ואם נשא - לרבי אליעזר בן יעקב הולד חלל, לחכמים הולד כשר.

יום רביעי פרשת וישלח - י"א כסלו תשע"ה

דף ס' ע"א

כהן גדול לא ישא אנוסת ומפותת עצמו, ואם נשא נשוי, לרב הונא אמר רב צריך להוציאה בגט, ומהני הנשואין רק לענין שבמפותת (שמשלם קנס רק כשאינו כונסה) א"צ לשלם קנס, לרב אשי א"צ להוציאה, שכשם שבוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא א"צ להוציאה מפני שסופה להיות בוגרת ומוכת עץ תחתיו הכא נמי סופה להבעל לו ולאבד בתוליה. ונשאר הגמרא בקושיא על רב הונא אמר רב.

כהן גדול לא ישא אנוסת ומפותת חבירו, ואם נשא - לרבי אליעזר בן יעקב הולד חלל, לחכמים הולד כשר, והלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

טעמו של רבי אליעזר בן יעקב - לרב הונא אמר רב (ל"ב), שסובר כרבי אלעזר שפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה, והרי היא על הכהן גדול באיסור לאו דזונה, ומחייבי לאוין דכהונה הולד חלל (והקשו עליו, שהרי קיי"ל שהלכה כר"א וקיי"ל שאין הלכה כר' אלעזר בזה). לרב אשי - סובר שיש חלל מחייבי עשה, דכתיב 'אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה' ואח"כ כתיב 'ולא יחלל' וקאי על כל הכתוב לפניו. ולחכמים - 'אלה' הנאמר אחר חייבי לאוין

הפסיק הענין, רק מהם נעשה חלל, ולר"א ב"י - 'אלה' בא למעט שכהן הבא על אשתו נדה אין הולד חלל (והקשו, שא"כ מדוע לא נכתב 'אלה' לבסוף).

'ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא'

אחותו אנוסה ומפותת - אין הכהן מטמא לה, שאינה בתולה.

אחותו מוכת עץ - לרבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי מטמא לה, שנתרבתה מ'אשר לא היתה לאיש' מי שאינה בתולה ע"י איש, לרבי שמעון אינו מטמא לה שנתמעטה מ'הבתולה'.

אחותו ארוסה - לרבי מאיר ורבי יהודה מטמא לה, ש'הקרובה' לרבות ארוסה, לרבי יוסי ורבי שמעון אינו מטמא לה, שנתמעטה מ'אשר לא היתה' (ואף שרבי יוסי דרש 'אשר לא היתה לאיש' לרבות מוכת עץ היינו מ'איש', ו'אשר לא היתה' למעט ארוסה).

דף ס' ע"ב

אחותו הבוגרת מטמא לה, שנתרבתה מ'אליו', ונצרך הריבוי גם לרבי מאיר שפירש ש'בתולה' (הנאמרה לענין נישואי כהן גדול) אפילו מקצת בתולה משמע (ולולי היתור 'בבתוליה' היה כהן גדול מותר בבוגרת), שלולי כן היינו למדים טומאה לאחותו הבתולה מבתולה שהותרה לו לנישואין שדווקא לנערה מטמא ולא לבוגרת. ורבי שמעון שאמר שם ש'בתולה' שלמה משמע, באמת מכאן מקורו, שאם נצרך לרבות בוגרת מ'אליו' הרי ש'בתולה' שלמה משמע.

לאחותו ארוסה שנתגרשה - גם לרבי יוסי ורבי שמעון מטמא, מריבוי 'הקרובה', ואין רבי שמעון מרבה מכך גם מוכת עץ, ש'קרובה' אחת נתרבתה, ומסתבר יותר לרבות ארוסה שנתגרשה שלא נעשה בה מעשה ולא מוכת עץ שנעשה בה מעשה.

נתגיירה פחותה מבת ג' שנים ויום א' - לרשב"י כשרה לכהונה, דכתיב במלחמת מדין 'וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם', והיינו גם לפנחס שהיה כהן, ו'אשר לא ידעו' היינו שאינה ראויה לבעילה (שהרי נאמר שרק את 'הטף' החיו), ולרבנן אסורה, ו'החיו לכם' היינו לעבדים ולשפחות.

לרבי יהושע בן לוי הלכה כרשב"י, וכן התיר רבי משפחה שהיתה עליה ערער משום כהן שנשא גיורת פחותה מבת ג' שנים ויום אחד. אכן רב נחמן בר יצחק חולק וציוה לכהן שנשא גיורת פחותה מבת ג' שנים להוציאה.

בדקו בנות מדין אם הן ראויות לביאה - ע"י שהעבירום לפני הציץ, ונעשה נס שכל שפניה מוריקות וניטל תואר הפנים בידוע שראויות הן.

סימן לעבירה הדרוקן, שפניהם של עוברי עבירה מוריקות.

כשהרגו יושבי יבש גלעד והחיו כל שלא נבעלה בדקום ע"י שהושיבום ע"פ חבית של יין, בעולה ריחה נודף, ולא בדקום ע"י ציץ שבציץ נאמר 'לרצון להם' - ולא לפורענות לישראל, אבל לבנות מדין שהן עכו"ם אף לפורענות.

יום חמישי פרשת וישלח - י"ב כסלו תשע"ה

דף ס"א ע"א

קברי עכו"ם לרשב"י אינן מטמאין, דכתיב 'אדם כי ימות באהל' ועכו"ם אינם קרואים אדם (אלא ביחס לכהמות). לחכמים מטמאין באהל, שמצינו שהוזהרו ישראל במלחמת מדין על טומאת מת, והיינו משום שהרגו עכו"ם, שישראל לא נהרגו דכתיב 'לא נפקד ממנו איש', ולרשב"י - שמא הרגו אחד מישראל, ו'לא נפקד' היינו

לעבירה. ולרבינא - לרשב"י עכו"ם אינם מטמאין באהל אבל מטמאין במגע ומשא, ולכן הוצרך להזהירם.

אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנוס - שנאמר 'כי אם בתולה מעמיו יקח אשה', ו'אשה' מיותר ללמד זאת, אבל שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול אע"פ שעשה מאמר לא יכנוס, ש'אשה' נתרבתה ולא יבמה.

יהושע בן גמלא קידש את מרתא בת בייתוס האלמנה, ונתנה תרקבא דדינרי לינאי המלך ומינהו לכהן גדול הגם שלא היה ראוי לכך, וכנסה.

כהן גדול חולץ ולא מייבם, מן הנשואין - שאסורה עליו בלאו ועשה, מן האירוסין - אף שמצות עשה דיבום דוחה לא תעשה דאלמנה, גזירה אטו ביאה שניה.

ישראל לא ישא איילונית אלא אם יש לו אשה ובנים, משום שמצווה על פריה ורביה. ולרבי יהודה כהן לא ישא איילונית אפילו יש לו אשה ובנים, משום שסובר שהיא זונה האסורה לכהנים, משום שהיא ביאה שאינה ראויה לפירצה.

דף ס"א ע"ב

לרבי אליעזר כהן לא ישא את הקטנה, וטעמו:

רבה סבר לומר - סובר כרבי מאיר דחיישינן למיעוטא, ושמא היא איילונית, וסובר כרבי יהודה שאיילונית אסורה לכהן. ודחו דבריו - שרבי אליעזר חולק על רבי מאיר ועל רבי יהודה.

לרב אדא בר אהבה - מיירי בכהן גדול, וקידושי קטנה לאו כלום, וקני לה לכהן גדול ואז היא בעולה. ודחה רבא - אם קידשה אביה הרי קנה אותה מיד, ואם קדשה עצמה אין חולק שאסורה, ולא רק רבי אליעזר סובר כן. לרבא - יש לחשוש שמא תפתה עליו, ותאסר עליו, שאף שפיתוי קטנה אונס הוא - גם אנוסה אסורה לכהן.

לרב פפא ורב נחמן בר יצחק - מיירי בכהן גדול, וסובר כתנאים שאמרו שכהן גדול מותר רק בנערה, דכתיב 'כי אם בתולה מעמיו יקח אשה', 'בתולה' ולא בוגרת 'אשה' ולא קטנה, או ש'בתולה' היינו נערה כמו שנאמר 'והנערה טובת מראה מאוד בתולה'.

קטן וקטנה אינם חולצים, דכתיב בפרשת חליצה 'איש', ומקשינן אשה לאיש, לרבי מאיר גם אינם מייבמים, דחייש למיעוטא - קטן שמא ימצא סריס, וקטנה שמא תמצא איילונית, ונמצאו פוגעים בערוה, לחכמים (רבי אליעזר) קטנה מתייבמת, שהולכים אחר הרוב.

זונה האסורה לכהן: לרבי אליעזר - אשת איש המזנה. לרבי עקיבא - גם פנויה המופקרת לכל. לרבי מתיא בן חרש - אפילו סוטה שהלך בעלה להשקותה שאסורה לו ובא עליה בדרך. לרבי יהודה - איילונית. לחכמים - גיורת ומשוחררת שנבעלה לעכו"ם קודם לכן, וכן ישראלית שנבעלה בעילה זנות. לרבי אלעזר - פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה. ואין הלכה כרבי אלעזר.

לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים, וגם אם יש לו בנים לא יעמוד בלא אשה, שנאמר 'לא טוב היות האדם לבדו', אך יכול לישא אשה שאינה בת בנים (וראה בראשונים האם פליגי בזה שני הלשונות בגמרא), ולמכור ס"ת לישא בת בנים מותר רק אם עדיין לא קיים פו"ר (ועי' לקמן ס"ב: שיטת רבי יהושע).

יום שישי פרשת וישלח - י"ג כסלו תשע"ה

דף ס"ב ע"א

ג' דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום: פירש מן האשה - מה ישראל שלא דברה עמהם שכינה אלא לפי שעה וקבעה להם זמן אמרה תורה אל תגשו אל אשה, אני שמיוחד לדיבור בכל שעה ושעה ולא קבע לי זמן על אחת כמה וכמה. והסכים עמו-

לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, ואתה פה עמוד עמדי'. שיבר את הלוחות - מה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו, התורה כולה וישראל מומרים על אחת כמה וכמה. והסכים עמו - 'אשר שברת', ישר כחך ששברת. הוסיף יום אחד מדעתו - שנאמר 'וקדשתם היום ומחר' היום כמחר, מה מחר לילו עמו אף היום יום ולילה עמו, ולילה של היום כבר יצא ולכן צריך ב' ימים חוץ מהיום. והסכים עמו - שלא שרתה שכינה עד שבת.

דעת רבי נתן אימתי מקיים פריה ורביה: לברייתא א' - לב"ש ב' זכרים וב' נקבות, דכתיב 'ותוסף ללדת את אחיו את הבל' 'אתיין' רבויין הן והיינו ב' נקבות, וכתיב 'כי שת לי אלוקים זרע אחר תחת הבל' הרי שצריך תשלומין, ולחולקים - אדם היה מודה לה'. לברייתא ב' - לב"ש זכר ונקבה, ולב"ה או זכר או נקבה, שנאמר 'לא תהו בראה לשבת יצרה', והרי עשה שבת.

היו לו בנים בהיותו עכו"ם ונתגייר - לרבי יוחנן קיים פו"ר, שהרי יש לו בנים, לריש לקיש - אע"פ שכשהיה עכו"ם התייחסו אחריו, כשנתגייר כקטן שנולד דמי, ולכן לא יצא. וכן נחלקו בבכור שנולד לו אחר שנתגייר כשהיה לו בנים בגיותו, לרבי יוחנן אינו בכור לנחלה, כיון שראשית אוננו נולד לו כשהיה עכו"ם, ולריש לקיש כקטן שנולד דמי והבכור שנולד אחר גירות הוא בכור לנחלה.

עבד שיש לו בנים ונשתחרר - לכו"ע לא קיים פו"ר, שעבד אין לו חייס, דכתיב 'שבו לכם פה עם החמור' - עם הדומה לחמור.

היו לו בנים ומתו - לרבי יוחנן לא קיים פו"ר, דבעינן 'לשבת יצרה', לרב הונא קיים, שטעם המצוה הוא משום שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והקשו עליו בתיובתא מדברי ברייתא. דף ס"ב ע"ב

בני בנים ובנות הרי הן כבנים להשלים מצות פו"ר, לאביי - דווקא בן מבנו ובת מבתו, וכל שכן בן מבתו, אבל לא בת מבנו. לרבא - גם בבת מבנו יצא. ואם מת אחד מבניו בלא בנים או שנמצא סריס, ולבן השני היו שני בנים - לכו"ע לא יצא.

נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו, היו לו בנים בילדותו - לתנא דמתניתין א"צ עוד, לרבי יהושע - יהיו לו בנים בזקנותו, שנאמר 'בבוקר זרע... ולערב...' - אינך יודע איזה זרע יהא הגון וירא שמים ומתקיים. והלכה כרבי יהושע (עי' ראשונים אם לשיטתו ימכור ס"ת ודלא כהש"ס ס"א:).

למד תורה בילדותו ילמד תורה בזקנותו, היו לו תלמידים בזקנותו יהיו לו תלמידים בזקנותו.

י"ב אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, וכולן מתו במיתת אסכרא מפסח עד עצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמים עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום - רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, ושנאה להם, והם העמידו תורה. כל אדם שאין לו אשה - שרוי בלא שמחה, ברכה, טובה, תורה, חומה, שלום.

כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא.

חייב לפקדה בשעה שיוצא לדרך לדבר רשות, ואפילו בעונה הסמוכה לווסת.

האוהב את אשתו כגופו, ומכבדה יותר מגופו, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאן סמוך לפירקן - עליו הכתוב אומר 'וידעת כי שלום אהלך'.

האוהב את שכניו, והמקרב את קרוביו, והנושא את בת אחותו, והמלוה סלע לעני בשעת דחקו - עליו הכתוב אומר 'אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנבי'.